

Asia: VN/14961/2024

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU3)

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

Avovastaus

On erittäin tärkeää, että Suomessa varmistetaan EU:n taakanjakosektorin päästövähennysvelvoitteen täyttyminen. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksessa on todettu, että suunnitelmaan sisältyvällä toimenpideohjelmalla pysytään taakanjakosektorin 2021–2030 päästökiintiöissä käytettävissä olevat joustot huomioiden. Tähän liittyy kuitenkin suuria epävarmuuksia. Kun otetaan huomioon ilmastokriisin vakavuus, Suomen ilmastolain tavoitteet ja se, että riskinä on maankäyttösektorin vajeen siirtyminen taakanjakosektorin katettavaksi, ohjelman toimenpiteet eivät ole riittäviä. Valtion on toteutettava laajemmin vaikuttavia toimenpiteitä, joilla osaltaan tuetaan myös kuntien ilmastotyötä.

Liikenne

Avovastaus

Suunnitelmassa esitetyt lisätoimet tieliikenteen päästövähennysten aikaansaamiseksi ovat riittämättömät ottaen huomioon viimeaikaiset politiikkatoimet, jotka ovat kasvattaneet liikenteen päästöjä. Liikennesektorilla tarvitaan kunnianhimoisempia, pitkäjänteisiä toimenpiteitä päästöjen vähentämiseksi. Liikenne on Kuopiossakin yksi suurimmista päästölähteistä, ja päästöjen pieneneminen tällä sektorilla on ollut hidasta.

Liikennesuoritetta on saatava pienennettyä ohjaamalla kestäviin kulkumuotoihin. Joukkoliikenteellä on keskeinen merkitys liikenteen ilmastotavoitteille erityisesti kaupunkialueilla, sillä houkuttelevan joukkoliikenteen avulla yksityisautoilua on mahdollista vähentää. Joukkoliikennettä onkin tuettava voimakkaammin. Toimenpiteisiin tulisi kirjata, että joukkoliikenteeseen (junat, bussit) aikaisemmin kohdistunut arvonlisäveron korotus poistetaan ja palataan takaisin alempaan arvonlisäverokantaan. Lisäksi vaikuttava toimenpide olisi joukkoliikenteen ilmastoperusteisen valtionavustuksen palauttaminen kunnille. Myös pyöräilyn ja kävelyn edistämisen rahoituksesta on huolehdittava.

Biopolttoaineita koskevaa jakeluvuoroitusta tulisi kiristää johdonmukaisesti, sillä se on kustannustehokas sekä nopeasti ja laajasti vaikuttava keino leikata liikenteen aiheuttamaa päästökuormitusta. Lisäksi verotusta tulisi kehittää suosimaan voimakkaammin päästöttömiä ajoneuvoja ja ohjaamaan pois fossiilisten polttoaineiden käyttämisestä.

Maatalous

Avovastaus

Maataloussektorilla olennaista on sisällyttää suunnitelmaan tehokkaita toimenpiteitä, joilla siirrytään kohti kasvipohjaisempaa tuotantoa ja ruokavaliota. Nyt toimenpideohjelmaan on kirjattu, että uudet kansalliset ravitsemussuositukset ohjaavat kohti kasvipainotteisempia ruokavalioita sekä terveys- että ympäristösyistä, mutta nämä suositukset eivät yksin riitä muutoksen eteenpäin viemiseksi. Tarvitaan kasviproteiinien tuotannon ja jalostuksen tukemista sekä sitovaa ohjausta sille, että julkisissa ruokapalveluissa tarjotaan entistä enemmän kasvipohjaista ruokaa. Näiden toimenpiteiden ohella hiiliviljelyä on tuettava ja vaikuttaviksi todettuja turvepeltojen päästövähennystoimia tulee nopeuttaa. Nykyiset tukimuodot eivät ole riittäviä. Kunnilla on hyvin rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa maatalouden päästöihin, joten valtiolta tarvitaan tehokkaita toimenpiteitä.

Rakennusten erillislämmitys

Avovastaus

Asuinkiinteistöjen osalta rakennusten erillislämmityksen päästöjä on vähennetty etenkin öljylämmityksestä luopumisen avustuksella. On tärkeää, että tähän myönnetään suunnitelman mukaisesti uutta määrärahaa. Ilmastosuunnitelmassa mainittu vaihtoehtoinen tukimuoto, eli kotitalousvähennys öljylämmityksestä luopumiseen, ei ole käytännössä hyödynnettävissä esimerkiksi iäkkäiden vähävaraisten henkilöiden osalta.

Työkoneet

Avovastaus

-

Jätehuolto

Avovastaus

-

F-kaasut

Avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

Avovastaus

-

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

Avovastaus

Kunnat voivat edistää merkittävästi ilmastomuutoksen hillintätoimia mm. maankäytön suunnittelun ja hankintojen avulla. Kuntien ja alueiden yhteistyöllä, verkostoilla ja hyvien käytäntöjen jakamisella on tärkeä rooli, mutta kunnissa tarvitaan myös konkreettista ilmastotyötä tekeviä asiantuntijoita. Kuntien käytännön ilmastotyötä tulisikin tukea pitkäjänteisesti pysyvällä lisärahoituksella sekä selkeillä ja ajantasaisilla kunnille tarjottavilla käytännön työkaluilla, joilla ilmastonäkökulmat voidaan ottaa huomioon eri toimialoilla.

Kulutuksen hiilijalanjälki

Avovastaus

Kulutuksen hiilijalanjäljen pienentämiseksi tarvitaan viestinnän lisäksi ohjauskeinoja, joiden avulla vähäpäästöiset tuotteet ja palvelut ovat suurempipäästöisiä edullisempia ja houkuttelevampia. Kunnat voivat osaltaan vaikuttaa kulutuksen hiilijalanjälkeen suunnittelemalla ja rakentamalla sellaista elinympäristöä, jossa kestävät valinnat ovat helppoja toteuttaa. Myös valtion tulisi ohjata vahvemmin taloudellisin ohjauskeinoin esimerkiksi kestävämpiin ruokavalintoihin sekä korjaamaan ja kunnostamaan tuotteita.

Julkiset hankinnat

Avovastaus

Kuopion kaupunki on tunnistanut hankinnat yhdeksi merkittäväksi vaikuttamiskeinoksi oman toimintansa päästöjen vähentämisessä. Hankintojen ympäristövastuullisuus on huomioitu hankintaohjelmassa ja hankintaohjeissa, ja kestävien hankintojen toteuttamista edistetään aktiivisesti. Jotta ilmastonäkökohdat huomioitaisiin entistä johdonmukaisemmin kaikissa hankinnoissa, on perusteltua kehittää hankintalainsäädäntöä suunnitelmassa esitetyllä tavoin eli siten, että lakiin sisällytetään sitova velvoite huomioida hankinnoissa aina ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat. Hankintalain sääntelyn tulisi tukea esim. uudelleenkäyttöä sekä kierrätettyjen ja vähäpäästöisten tuotteiden hankintaa.

Muut poikkisektorit

Avovastaus

-

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Avovastaus

-

Muita huomioita

Avovastaus

Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman toimenpideohjelmaa tulee vahvistaa ja täydentää, jotta toimenpiteillä voidaan varmistaa riittävät päästövähennykset. Kunnianhimoisemmat toimet ovat välttämättömiä ilmaston ja luonnon kannalta, minkä lisäksi niiden avulla luodaan ihmisille terveellisempää elinympäristöä ja oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa. Riittävien päästövähennysten turvaaminen on myös taloudellisesti järkevää.

Pöntinen Saija
Kuopion kaupunki / alueelliset ympäristönsuojelupalvelut